

Doğal afetler karşısında tepkiler ve etkileşimler / Reactions and interactions in the face of natural disasters

<https://guneydoguasyacalismalari.com/2023/02/11/dogal-afetler-karsisinda-tepkiler-ve-etkileşimler-reactions-and-interactions-in-the-face-of-natural-disasters/>

Mehmet Özay

11.02.2023

Doğal afetler, tek tek bireyleri ve toplumları sarsan ve büyük ölçüde öngörülemeyen hadiselerdir. Adına ‘doğal’ denmesi bir anlamda, bu bilinemezliğe ve kendiliğindenliğe işaret ediyor.

‘Doğal’ ve ‘afet’ arasındaki ilişki, ortaya çıkan ‘doğal’ yani, ‘kendinde’ bir gelişmenin, ilgili toplumlar üzerinde belirleyiciliği hiç kuşku yok ki, doğal afet olgusunun derecesi, biçimi vb. unsurlarına bağlıdır.

Türkiye’de geçen hafta yaşanan deprem, bu anlamda etki gücü, etkilediği coğrafi alan, insan ve mal kaybı noktasında belirleyiciliği ile dikkat çekiyor.

Bununla birlikte, söz konusu doğal afetin hemen sonrasında yaşanan gelişmeler sadece, bu doğal afete doğrudan maruz kalan ve mağrudiyetlere konu olan insanlarla sınırlı olmayan, aksine giderek genişleyen bir etkileşim süreci ve manihayı ile de anılmayı hak ediyor.

Yaygınlaşan bir etkilenim

Bu noktada, söz konusu bu ‘doğal hadisenin’ ürettiği duygulanımsal, empatik bağlamdan anlamlı eylemlere değin uzanan tepkiler bütünü sadece, doğal afete doğrudan maruz kalan ilgili bölge toplumları ve tüm ülke ile değil aksine, giderek çeperi genişleyen ve bir anlamda küresel bir mahiyet taşıyan bir boyuta ulaşıyor.

Afetlerin ortaya çıktığı an ile etkisini hissettirme gücü, yukarıda dikkat çekildiği üzere sadece, doğal afetin varlığını üzerinde doğrudan hissettirdiği toplum kesimleri ile sınırlı olmayabiliyor.

Öyle ki, etkinin büyüklüğü nispetinde horizontal olarak söz konusu bu etkinin farklı ülkelere ve coğrafyalara doğru yaygınlaşması da, bir o kadar dikkat çekici bir mahiyet taşıyor.

Bununla kast ettiğimiz, söz konusu doğal afetlerin ilgili bölgeler kadar, tüm bir milletin kendini ‘doğal’ veya ‘insiyaki’ olarak etkisi altında hissettiği gelişmeler olduğu kadar, belki de bu ilgili toplumla bağı ve ilişkisi sınırlı denilebilecek ülke ve toplumların da yer aldığı bir genişlikte yankı bulabildiğidir.

Bu noktada, doğal afetin boyutu nispetinde, bu ‘doğal’ gelişme karşısında bir empati ilişkisi olarak ve/ya ‘etik sorumluluk’ taşımanın bir gereği olarak farklı milletlerde de karşılık bulduğunu söylemekte yarar var.

Dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan Türkler olarak, bu son gelişme karşısında yaşadığımız bölge toplumlarının hissiyat ve yöndeki söylemlerine yakından tanık olunuyor.

Öz niteliklere dönüş

Tüm bu gelişmeler ışığında bakıldığında, doğal afetlerin, insanları ve toplumları kendi öz niteliklerine döndüren bir etkisinin olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bir anlamda, toplum denilen soyut bütüne, 'biz' duygusunun hakim olmasıyla dikkat çekici bir mahiyet taşıyor.

Yaşanan tüm yıkımlara ve acılara karşılık, belki de bu yaşananların üstesinden gelinebilmesinde 'manevi' gücün etkisini ortaya çıkartan, hiç tanımadığımız bireylerden ve toplumlardan gelen kuşatıcı yaklaşımların payını unutmamak gerekir.

Bu durum, yani tanınmayan kişi ve toplumlar tarafından, doğal afetin mağduru kişi ve toplumlara yönelik empatiler, duygulanımlar, düşünceler bizatihi insani var oluşun kendinde ve özgün bir hali olarak insiyaki bağlamda ortaya çıkıyor.

Bunun akabinde ise, bu duygulanımsal halin anlamlı bir bütüne dönüşmesi gündeme geliyor...

Anlamlılık, doğal afete uzaktan tanık olan birey ve toplumların kendilerinin sadece, duygulanım ve/ya empati ilişkisi noktasında kalmadıklarının bir ifadesidir.

Öyle ki, duygulanım/empati safhasının ötesine taşınan ve bir eylemsellik niteliğine bürünen ve anlamlılık taşıdığı düşünülen tepki, doğal afete maruz kalanlara yönelik ve adına 'insani' denilen yapısal bir durum olarak kendini ortaya koyuyor.

Bu anlamlı edimin bir yönünde, doğal afete maruz kalanlar nezdinde, büyük ölçüde maddi ve kısmen manevi mağduriyetleri giderici bir mahiyet bulunuyor.

Söz konusu bu edimin diğer yönünde ise, doğal afeti duymak, okumak ve/ya izlemek suretiyle tanık olanların, duygulanım/empati gibi statik durumlardan çıkışları ve bu durumların, yerini kısa bir süre içerisinde dinamik bir yapı olarak ve karşı karşıya kalınan durumu anlamlı bir zemine oturtmanın aracı olarak bir dizi eylemlere bırakması yer alıyor.

Hem doğal afete maruz kalan 'iç toplumu', hem de bu afete tanık olan 'dış toplumu' harekete geçiren, mobilize eden bir dinamizm, sihirli bir el değmişcesine gündeme geliyor. Aslında bu sihirli el, bizatihi insan tekinin bünyesinde potansiyel olarak taşıdığı etik tutumun bir yansımasıdır.

Kısa sürede, yardım toplama formu gibi ortaklaşa bir toplumsal eyleme dönüşmesi, dini ve ahlâki boyutun göstergesi olarak tam da, bu etik tutumun her bir bireyde aynı anda karşılık bulmasının bir sonucudur.

Bireylerin tek tek duygulanım ve empati güçleri, bir yandan aralarında ortaya çıkabilecek kuşkuyu giderici bir işlevsellik kazanırken, diğer yandan -velev ki, birbirlerini tanımasalar da-, bu bireylerin birlikte eylemli bir yapıda buluşmalarını imkân tanıyor.

Doğal afeti doğrudan etkisine maruz kalanların duygu ve düşüncelerini anlayabilmek pek mümkün gözüküyor. Ancak her bir insan tekinin aynı veya en azından, benzeri hallerle karşılaşmış olması bu tek tek insanları, ötekilere yönelik karşılıksız bir çaba içerisine girmelerine imkân tanıyor.

İnsan olmanın özelliği olan bu tepki, tek tek bireylerden ilgili toplumun geneline ve hatta küresel ölçekte farklı toplumlara doğru genişleyen bir yapısal hali kazanıyor.

Belki de, yaşanan doğal afetler karşısında dayanma g¼c¼ veren unsurlardan biri bireylerin taşıdıkları inanç kadar, bu inançları pekiştirici mahiyette diğer insan teklerinin verdikleri olumlu tepkiler oluyor.

Bu vesileyle, depremde hayatlarını kaybedenlere Allah'tan rahmet, yaralıları acil şifalar temenni ederim.

<https://guneydoguasyacalismalari.com/2023/02/11/dogal-afetler-karsisinda-tepkiler-ve-etkileşimler-reactions-and-interactions-in-the-face-of-natural-disasters/>